

Inhoud December 2018

Woord vooraf.....	3
Recent verschenen	4
Call for Papers	7
Call for papers: 'De rechtstraditie van de Lage Landen in de eigen taal: een canon' (2019)	7
Call for papers: 'Conflict Management in the Atlantic, the North Sea and the Baltic, 1200-1600: Actors, Institutions and Practices of Dispute Settlement', (Amsterdam, Leiden, 24-25 mei 2019)	7
Call for papers: 'Vie et mort', Journées internationales d'histoire du droit et des institutions (Oudenaarde, 31 mei-1 juni 2019).....	8
Call for papers: AYLH Forum 'Identity, Citizenship and Legal History' (Brussel, 5-8 juni 2019) 8	
Call for papers: 'Second Postgraduate Conference in Comparative Legal History' (Augsburg, 27-29 juni 2019).....	9
Call: Summer School Max Planck (Frankfurt am Main, 5-16 augustus 2019).....	9
Call for papers: 'Colloquium on Crime and Criminal Justice in Early Modern and Modern Times' (Heppenheim, 23-25 september 2019).....	9
Kalender.....	10
6 december 2018 – Inaugurale rede door dr. Michael Milo (Gent, België).....	10
7 december 2018 – 'Oorlog, Recht en Vrede', internationaal congres georganiseerd door de Balie van Gent (Gent, België).....	10
13-14 december 2018 - Congres Joseph-Marie Portalis (1778-1858): diplomate, magistrat et législateur (Parijs – Frankrijk).....	11
14 december 2018 – Workshop 'Transferring and Translating Concepts in Law and History' (Brussel – België).....	11
14 december 2018 – Studiedag 'Formation des juristes, professions judiciaires' (Brussel – België).....	12
13-15 december 2018 – Workshop Recht en economische performantie in de Romeinse wereld/Law and Economic Performance in the Roman World (Brussel, België)	12
19 december 2018 – lezing 'Aquilian Liability and the Interruption of the Chain of Causation' door prof. dr. Wolfgang Ernst (Leuven, België)	14
Varia	14
Toekenning Hermann Conring-prijs 2018.....	14

Rechtshistorische Courant

Vacatures Universiteit van Amsterdam	14
Vacatures Vrije Universiteit Amsterdam	14

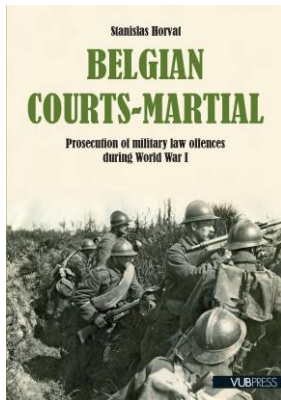
Woord vooraf

Geachte lezer,

bij momenten heerst in de rechtsgeschiedenis een *embarras du choix*, maar zelfs dan is 14 december haast onuitgegeven. Op eenzelfde dag gaan rechtshistorische evenementen in Parijs en in Brussel door. Wie voor Brussel kiest, weet zelfs dan nog niet wat gedaan, want op 14 december vragen zelfs drie workshops om onze aanwezigheid. Het omgekeerde komt echter ook voor. De rechtshistoricus heeft minder keuze dan hij of zij zou willen. Dit probleem overkomt de redactie van het rechtshistorisch tijdschrift *Pro Memorie* bij de samenstelling van een rechtshistorisch canon in het Nederlands. Welke grote rechtsgeleerde boeken in onze eigen taal verdienen een plaats in het Pantheon der grote werken? Voor Nederland valt het nog mee om die vraag te beantwoorden, maar aan Belgische kant is de oogst aan suggesties eerder schaars. Ongetwijfeld speelt de dominantie van het Frans, maar misschien hebben de Nederlanders ook meer titels doorgegeven aan de redactie van *Pro Memorie* en waren zij ijveriger dan de Belgen?

De redactie

Recent verschenen

Stanislas Horvat, *Belgian Courts-Martial. Prosecution of military law offences during World War I*, Brussel, ASP, 2018, 404 p. (ISBN 9789057188305, € 34,95)

Deze uitgave is de Engelstalige versie van de eerste grondige studie van de Belgische krijgsraad gedurende de Eerste Wereldoorlog. De toepassing en procedures van de krijgswet worden in detail beschreven en geëvalueerd aan de hand van een brede studie naar nooit eerder onderzochte archiefbescheiden van het Bureau van de Secretaris-Generaal en de Krijgsraad, waaronder meer dan 300 omzendbrieven van de Secretaris-Generaal, ongeveer 5.500 rechterlijke beslissingen en bijna 1.000 militaire rechtszaken. De strafrechtelijke procedure wordt, vanaf de inlichtingsfase tot de uitvoering, in detail toegelicht door middel van wetten, rechtspraak, omzendbrieven en een groot aantal wetenschappelijke publicaties. De krijgswet en de betekenis ervan voor de soldaten worden kort gepresenteerd en geanalyseerd aan de hand van een aantal sleutelvragen met betrekking tot het taalvraagstuk en de sociale verhoudingen in het leger, maar ook de juridische impact van de oorlog, de rol van de militaire autoriteiten, de verhouding tussen de strijdmachten, enzovoort.

Dit boek bevat een verhelderende studie voor iedereen die inzicht wil krijgen in de vervolging van misdrijven begaan door militairen uit de Eerste Wereldoorlog.

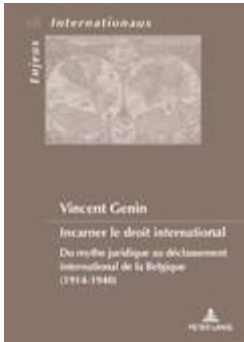

Paul Brood, Gerard van Krieken en Jan Spoelder *Cornelis Pijnacker: De wijde wereld van Cornelis Pijnacker. 1570-1645*, Zwolle, WBOOKS, 288 p. (ISBN 9789462582941, 24,95 €)

Cornelis Pijnacker (1570-1645) bewoog zich op eigenzinnige wijze in de academische wereld. Hij onderhield een uitgebreid netwerk in de bovenlaag van de Republiek. Hij had ook politieke belangstelling. In 1622 nam hij de opdracht aan om als gezant naar Noord-Afrika te gaan. Daar, in Barbarije, kwam hij in een andere wereld, waar hij te maken kreeg met politieke intriges en machinaties, met de Islam en christenslaven en met mensen met wie het kwaad kersen eten was.

Toen hij in 1627 terugkeerde in het vaderland, moest hij ervaren dat de Staten-Generaal hem niet meer nodig hadden en dat een nieuw hoogleraarschap niet direct beschikbaar was. Hij raakte

	<p>verzeild in Drenthe. Daarnaast zorgde zijn liefhebberij van het kaartenmaken ervoor dat hij voor het eerst een kaart van Drenthe en Westerwolde maakte. De Amsterdamse atlasuitgevers Hondius en Blaeu waren er maar wat blij mee en namen de kaart op in hun atlassen.</p> <p>In 1636 lukte het hem om weer bij een universiteit aan de slag te gaan. Daar genoot hij - op zijn oude dag en met een dertig jaar jongere echtgenote - van de zegeningen van de universitaire wereld.</p>
 <p>Wissensordnungen des Rechts im Wandel Päpstlicher Jurisdiktionsprimat und Zölibat zwischen 1000 und 1215</p> <p>Stephan Dusil</p> <p>Leuven University Press</p>	<p>Stephan Dusil, <i>Wissensordnungen des Rechts im Wandel. Päpstlicher Jurisdiktionsprimat und Zölibat zwischen 1000 und 1215</i>, Leuven, University Press, 2018, 642 p. (ISBN 9789462701335, € 95)</p> <p>Deze studie onderzoekt het systeem van middeleeuwse juridische kennis in pre-Gratiaanse collecties, in het Decretum Gratiani en de glossen en de commentaren van het decreet. De focus ligt daarom op de kennis van de canonwet, die fundamenteel veranderde tussen 1000 en 1215: waar de kerkelijke rechtsregels nog lineair werden bewaard in canonverzamelingen rond 1000, werden ze in de 12de eeuw gekoppeld aan complexe juridische kennis. Op basis van een uitgebreide evaluatie van de handgeschreven overlevering, wordt de transformatie van juridische kennis geanalyseerd op basis van pauselijk bevoegdheidsprimaat en celibaat. Bovendien toont het onderzoek de invloed van de vrije kunsten en de retoriek in het systeem van kerkelijke normen. Het onderzoek biedt een fascinerend overzicht in de opkomst van de canonistiek en toont tegelijkertijd de diversiteit en complexiteit van juridische kennis in de Hoge Middeleeuwen.</p>
 <p>VINCENT GENIN</p> <p>LE LABORATOIRE BELGE DU DROIT INTERNATIONAL</p> <p>Des commentaires d'histoire et de philosophie du droit international</p> <p>Publié en collaboration avec le Centre de droit international</p>	<p>Vincent Genin, <i>Le laboratoire Belge du droit international</i>, Brussel, Académie Royale de Belgique, 2018, 232 p. (ISBN 9782803106523, € 15)</p> <p>De geschiedenis van de Belgische juristen gespecialiseerd in het internationaal recht is tot nu toe nog niet aan een synthetische studie onderworpen geweest. De integratie van de geschiedenis van het internationaal recht en het denken in de geesteswetenschappen staat nog steeds in zijn kinderschoenen. De in dit boek voorgestelde benadering wijkt af van de gebruikelijke zuiver rechtskundige of filosofische wegen, en is in die zin vooruitstrevend. Deze historische maar uitdrukkelijk interdisciplinaire benadering (geschiedenis, recht, sociologie)</p>

	<p>behoort tot de geschiedenis van de internationale betrekkingen, aangezien de verhouding tot het internationaal recht één van de belangrijke parameters uitmaakt van hoe een land in de wereld staat.</p> <p>Dit boek formuleert de hypothese dat het neutrale België een rol heeft gespeeld als geheel eigen conceptueel, institutioneel en intellectueel laboratorium van internationaal publiekrecht, vanaf 1869 – het jaar van oprichting van het eerste wetenschappelijke tijdschrift in dit veld – tot 1914. Het informeert ons over de kenmerken van dit professioneel milieu, dat zich in de eerste instantie bezighoudt met de oorlogsdaad, zijn praktijken, zijn codes, zijn internationale netwerken, de positie van de juristen, maar ook over een weinig bekend aspect van het imago van België en zijn positie in de internationale hiërarchie, met name zijn bijdrage aan het internationaal recht.</p>
	<p>Vincent Genin, <i>Incarner le droit international. Du mythe juridique au déclassement international de la Belgique (1914-1940)</i>, Bern, Peter Lang, 2018, 404 p. (ISBN 9782807606050, € 48)</p> <p>De Eerste Wereldoorlog drukte een onmiskenbare stempel op de hedendaagse geschiedenis. De ‘eeuwigdurende, permanente en gegarandeerde’ neutraliteit van het Belgisch grondgebied werd in 1914 met voeten getreden. Deze inbreuk op het internationaal publiekrecht is het uitgangspunt voor deze studie. De auteur bekijkt een bepaald milieu dat tot vandaag door historici weinig aandacht kreeg: Belgische juristen van internationaal recht.</p> <p>Deze studie gaat na welke de kenmerken zijn van de personen binnen deze professionele omgeving. Zij hielden zich in eerste instantie bezig met de oorlogsdaad, zijn praktijken, zijn codes, zijn internationale netwerken en de positie van de juristen in het ‘concert der naties’. Daarnaast bekijkt de auteur ook het weinig bekend aspect van het imago van België en zijn positie in de internationale orde. De evolutie van dit milieu en wat het betekent voor de oorlog van 1914-1918 die, zoals bekend, de juridisering van de internationale relaties versneld heeft, maakt de essentie uit van het onderzoekswerk. Deze overwegingen leiden ons naar de centrale problematiek van dit boek: in welke mate hebben Belgische juristen in het domein van internationaal recht van 1914 tot 1940 internationale netwerken opgericht, zijn zij toonaangevend voor de rol van België in de internationale orde en, vooral, in welke mate zijn zij beïnvloed geweest door de oorlogservaring van 1914-1918.</p>

Call for Papers

Call for papers: 'De rechtstraditie van de Lage Landen in de eigen taal: een canon' (2019)

Pro Memorie wil in 2019 zijn twintigjarig bestaan vieren met een bijzonder nummer over de Nederlandstalige rechtswetenschap. De redactie roept alle juristen, historici en rechtshistorici van de Lage Landen op om hieraan mee te werken. De bedoeling is een soort canon samen te stellen van de belangrijkste rechtsgeleerde boeken in het Nederlands en dit voor de verschillende deelgebieden van het recht. Welke zijn de belangrijkste juristen die schreven in het Nederlands? Hoe innovatief waren ze? Waarom zijn (of waren) ze bekend? Hadden sommigen een uitstraling in de wereld? Volgde de Nederlandstalige rechtswetenschap meestal de buitenlandse en/of internationale 'scholen'?

Na een eerste oproep tot medewerking kwamen al heel veel voorstellen binnen bij de redactie. Tijdens haar vergadering van december 2018 zal de redactie uit de 'longlist' een 'shortlist' selecteren. Eventuele bijkomende voorstellen voor de longlist zijn welkom tot eind november bij redactiesecretaris Paul Brood.

Stuur uw lijstje (van een drietal tot maximum tien) van de volgens u belangrijkste rechtsgeleerde boeken (in de zin van doctrine, geen wetboeken dus), die bijgedragen hebben tot de ontwikkeling van de Nederlandstalige rechtswetenschap in de Lage Landen, vanaf de middeleeuwen tot 'vandaag' (onder de enige voorwaarde dat de auteur overleden is) aan p.brood@planet.nl.

Call for papers: 'Conflict Management in the Atlantic, the North Sea and the Baltic, 1200-1600: Actors, Institutions and Practices of Dispute Settlement', (Amsterdam, Leiden, 24-25 mei 2019)

De Rechtsfaculteit van de Vrije Universiteit Amsterdam en het Instituut voor Geschiedenis van de Universiteit Leiden slaan de handen in elkaar en organiseren op 24 en 25 mei 2019 een conferentie als onderdeel van het internationale onderzoeksproject *Maritime Conflict Management in Atlantic Europe, 1200-1600*. De conferentie gaat door in Amsterdam (vrijdag 24 mei 2019) en in Leiden (zaterdag 25 mei 2019) in het Engels.

Bij onderzoek naar geschillenbeheer (hetgeen ruimer is dan louter de beslechting van geschillen) ligt de focus nog steeds grotendeels op staatsvorming – een landgeoriënteerde benadering met andere woorden. De huidige conferentie wil dergelijke teleologische benadering vermijden en focust op het maritieme aspect, door te kijken naar de actor en het geschil zelf. De regio's van de Atlantische zee, de Noordzee en de kust van de Baltische Staten worden samen behandeld omdat zij historisch gezien nauw verbonden zeegezichten vertegenwoordigen.

Worden uitgenodigd om zich kandidaat te stellen: alle onderzoekers die focussen op handelaarsgeschillen en hun beheer rond de Atlantische Oceaan, de Noordzee en/of de Baltische Staten in de periode 1200-1600, met inbegrip van aspecten betreffende juridische strategieën, diplomatische uitwisselingen en meer informele middelen van conflictbeheersing.

Voorstellen voor papers (max. 500 woorden) vergezeld van een beknopt cv, zijn in te dienen bij Louis Sicking (l.h.j.sicking@hum.leidenuniv.nl) ten laatste op 15 januari 2019. Registratie voor de conferentie is gratis.

Call for papers: 'Vie et mort', Journées internationales d'histoire du droit et des institutions (Oudenaarde, 31 mei-1 juni 2019)

De *Société d'histoire du droit et des institutions des pays flamands, picards et wallons* organiseert naar jaarlijkse gewoonte een internationale rechtshistorische conferentie. Die vindt volgend jaar plaats op 31 mei en 1 juni 2019 in het bevallige Oudenaarde.

Het thema voor 2019 is *Vie et mort* en wil talrijke aspecten, zowel historische als juridische, van leven en dood van naderbij bekijken: rituelen en gebruiken rond het leven en de dood (bv. het doopsel, het kerkelijke of burgerlijke huwelijk, de begrafenis, ...), materies uit het burgerlijk recht (de staat van de persoon, het vermogensrecht, enz.), materies uit het strafrecht (de doodstraf, de genade), gevolgen van oorlogen (gesneuvelden, gefusilleerden, uitroeiingskampen enz.), ... Dit hoofdthema sluit overigens lezingen over andere onderwerpen van rechtsgeschiedenis of van de geschiedenis der instellingen niet uit.

De lezingen kunnen in het Frans, het Engels of het Nederlands worden gegeven. De sprekers worden verzocht vooraf een samenvatting aan de organisatoren te bezorgen (bij voorkeur in het Frans). Kandidaat-sprekers delen hun voorgenomen onderwerp met titel vóór 15 april 2019 mee aan Stanislas Horvat (per e-mail: shorvat@skynet.be).

Call for papers: AYLH Forum 'Identity, Citizenship and Legal History' (Brussel, 5-8 juni 2019)

Van 5 tot 8 juni 2019 gaat het 25de jaarlijks forum van de *Association of Young Legal Historians* door in Brussel. Het thema is identiteit, burgerschap en rechtsgeschiedenis.

Meer in het bijzonder focust deze conferentie op de sterk met elkaar verstrengelde concepten van identiteit en burgerschap doorheen de (rechts)geschiedenis. Sinds de 19de eeuw zijn identiteit en burgerschap hoofdzakelijk verbonden met de natiestaat, een model dat vandaag steeds vaker onder druk staat zowel op intern als op extern niveau. Intern worstelen veel staten met federalisme, separatistische bewegingen en de erfenis van het kolonialisme. Op het extern niveau worden regeringen geconfronteerd met kwesties zoals klimaatverandering, demografische veranderingen, migratiestromen en een globaal en onderling afhankelijk economisch systeem; kwesties die vanuit hun aard een internationale samenwerking of zelfs supranationale instellingen vereisen. De noties burgerschap en identiteit kenden doorheen de geschiedenis verschillende invullingen en die kunnen ons, door middel van een multidisciplinaire benadering, een uniek inzicht geven. De juridische constructies kunnen enkel volledig geapprecieerd worden in het licht van een combinatie van inzichten uit de verbonden geschiedenis, filosofie, politieke wetenschappen en sociologie.

Applicaties bevatten een cv en een abstract van max. 250 woorden en worden ten laatste op 15 januari 2019 opgestuurd naar aylh2019@gmail.com. Het is ook mogelijk om een volledig panel voor te stellen, in welk geval het applicatiedossier naast de verschillende papervoorstellen ook

een abstract moet bevatten waarin het panelthema wordt toegelicht. Deelname aan de conferentie kost 100 euro. Meer informatie vindt u op de [website](#).

Call for papers: 'Second Postgraduate Conference in Comparative Legal History' (Augsburg, 27-29 juni 2019)

De *European Society for Comparative Legal History* organiseert voor de tweede keer een *Postgraduate Conference*, die zal doorgaan in Augsburg (Duitsland) van 27 tot 29 juni 2019. Deze conferentie biedt de mogelijkheid aan gevorderde doctoraatsonderzoekers (d.i. vanaf het tweede jaar) en postdoctorale onderzoekers om hun onderzoek-in-uitvoering voor te stellen aan een panel van 6 experts in een brede waaier aan onderwerpen, te weten Ulrike Babusiaux (Zürich), Mia Korpiola (Turku), Annamaria Monti (Milano), Wim Decock (Leuven), Matthew Dyson (Oxford), en Aniceto Masferrer (Valencia).

De ESCLH nodigt alle gevorderde onderzoekers in het domein van vergelijkende rechtsgeschiedenis uit om een abstract van max. 300 woorden in te dienen bij Phillip Hellwege (phillip.hellwege@jura.uni-augsburg.de). Dienen te blijken uit de inzending: de titel van het onderzoeksproject, het onderzoeksdomein, volledige naam van de onderzoeker, e-mailadres, verbonden universiteit en cv. De uiterste termijn voor indiening is 15 januari 2019.

Uit de inzendingen zullen 12 deelnemers worden geselecteerd. Accommodatie en catering van de conferentie komen ten laste van de organisator.

Call: Summer School Max Planck (Frankfurt am Main, 5-16 augustus 2019)

Sinds 2014 organiseert het Max Planck Instituut voor Europese Rechtsgeschiedenis een jaarlijkse zomercursus. Deze cursus biedt de kans aan 20 beginnende onderzoekers van over de hele wereld om, enerzijds, zich in te werken in de bronnenstudie, methodologische principes, theoretische modellen en controversiële onderzoeksdebatten inzake hoofdthema's in het rechtshistorisch onderzoek, en anderzijds om zich te verdiepen in een specifiek jaarthema.

Het thema voor 2019 draait rond *Law in Texts and Contexts*. De laatste decennia groeide het besef dat voor een goed begrip van schriftelijke rechtshistorische bronnen, naast hun inbedding in de historische context, ook een bijzondere aandacht vereist is voor visuele en mondelinge bronnen, voorwerpen en artefacten. Historici reflecteren grondiger over tekstualiteit en normativiteit, en de digitale evoluties bieden opportuniteiten voor rechtshistorisch onderzoek. Voor deze aankomende Summerschool worden kandidaten aangemoedigd om bijzondere aandacht te geven aan de band tussen normativiteit en tekstualiteit in hun onderzoeksproject.

De cursus vindt plaats van 5 tot 16 augustus 2019 in het Max Planck Instituut te Frankfurt. Kandideren gebeurt door een cv, motivatiebrief en samenvatting van het onderzoeksproject (ca. 10 pagina's) in te dienen op summeracademy@rg.mpg.de. Deelname aan de zomerschool is gratis.

Call for papers: 'Colloquium on Crime and Criminal Justice in Early Modern and Modern Times' (Heppenheim, 23-25 september 2019)

Van 23 tot 25 september 2019 organiseert het Max Planck Instituut voor Europese Rechtsgeschiedenis een colloquium over misdaad en strafrechtspleging in de vroegmoderne en moderne tijd. Dit interdisciplinaire colloquium focust op elites in een politieke, economische, sociale of culturele context, hun rol in de rechtsbedeling en het juridisch systeem, alsook op specifieke vormen van delinquentie en deviantie eigen aan zulke groepen. Recente studies richtten zich vaak op gewelddadige misdrijven van elites (bijvoorbeeld vetes en duels) of de betrokkenheid van elites bij witteboordencriminaliteit. Deze conferentie wil daarnaast ook verdere potentiële onderzoekdomeinen behandelen, met het oog op comparatieve perspectieven over de rol en functie van elites in de geschiedenis van het strafrecht of de strafrechtsbedeling. Meer info over mogelijke onderwerpen vindt men [hier](#).

De conferentie gaat door in het 'Haus am Maiberg' in Heppenheim ten zuiden van Frankfurt. Presentaties zijn zowel mogelijk in het Engels als in het Duits.

Geïnteresseerden sturen een abstract van max. 300 woorden in het Duits of in het Engels samen met een kort cv (1 pagina) in één pdf-bestand naar de volgende geadresseerden: haerter@rg.mpg.de, zabel@jura.uni-bonn.de, j.kamp@let.ru.nl, abecker22@uni-bielefeld.de en benjamin.seebroeker@tu-dresden.de. Voor panelvoorstellen moet een abstract van het panelonderwerp van max. 200 woorden samen met de abstracts van de verschillende presentaties van elk max. 300 woorden en de overeenkomstige korte cv's worden opgestuurd, eveneens in één pdf-bestand. De deadline is 1 mei 2019.

Kalender

6 december 2018 – Inaugurale rede door dr. Michael Milo (Gent, België)

Dr. Michael Milo is de eerste houder van de OVR Wisselleerstoel, een tweejaarlijks initiatief van de Stichting Oud Vaderlands Recht, dat afwisselend in België en Nederland zal worden georganiseerd. Dr. Milo zal een maand lang aan het Gents Rechtshistorisch Instituut *in residence* zijn om onderzoek te doen en onderwijs te verstrekken. In dat kader verzorgt dr. Milo een inaugurale rede op donderdag 6 december 2018 om 16u, met als titel "Van Vaderland en Vreemdeling". U bent allen van harte uitgenodigd.

Auditorium 1 Leon De Meyer, Sint-Pietersnieuwstraat 25, Gent. Achteraf wordt een receptie aangeboden in de facultaire raadzaal van de Faculteit Recht en Criminologie. Graag een seintje of u aanwezig zal zijn via karin.pensaert@ugent.be.

7 december 2018 – 'Oorlog, Recht en Vrede', internationaal congres georganiseerd door de Balie van Gent (Gent, België)

Op 7 december 2018 organiseert de Balie van Gent een internationaal congres omtrent het thema oorlog, recht en vrede. Het congres gaat door in het Gentse Augustijnenklooster.

Het programma ziet er als volgt uit:

9.00 u - 9.30 u Ontvangst en registratie

- 9.30 u - 9.45 u Verwelkoming - C. Cauwe (Stafhouder Balie Gent)
- 9.45 u - 10.00 u Inleiding - A. Bloch (Raadsheer Hof van Cassatie Brussel/Voorzitter congres)
- 10.00 u - 10.30 u Het gevecht om de vrede - F. Dhondt (Docent Vrije Universiteit Brussel/Gastprofessor Universiteit Antwerpen)
- 10.30 u - 11.00 u La protection des droits de l'Homme dans les conflits internationaux - I. Panoussis (Decaan Faculteit Rechten Université catholique de Lille)
- 11.00 u - 1.30 u Pauze
- 11.30 u - 12.00 u Reflections on international criminal justice and accountability mechanisms - F. Swinnen (Senior UN adviser)
- 12.00 u - 12.30 u Oorlogsmist - Wat is geoorloofd in tijden van oorlog? - R. Vranckx (Journalist VRT)
- 12.30 u - 14.00 u Lunch
- 14.00 u - 14.30 u L'État de droit ou l'indispensable instrument de paix - C. Remy (Adjunct-directeur van het Studiecentrum voor Veiligheid en Defensie)
- 14.30 u - 15.00 u Europäische Sicherheitsstrategie - A. Kammel (Directeur van het Institut für Europa)
- 15.00 u - 15.30 u Le rôle des avocats dans les conflits internationaux - C. Lahaye (Ere-advocaat Balie Lille)
- 15.30 u - 16.00 u Conclusies en slotwoord - A. Bloch
- 16.00 u - 17.30 u Receptie

13-14 december 2018 - Congres Joseph-Marie Portalis (1778-1858): diplomate, magistrat et législateur (Parijs - Frankrijk)

Op 13 en 14 december gaat in het prestigieuze kader van het Franse *Cour de Cassation* en de *Conseil d'État* een conferentie door rond Portalis, één van de vaders van de napoleontische *Code Civil*. De organisatie is in handen van het *Institut d'Histoire du Droit* (Paris 2 Panthéon-Assas), *Centre Michel de l'Hospital* (Université d'Auvergne) en de CORE-onderzoeksgroep (Vrije Universiteit Brussel). Het definitieve programma is bekend gemaakt: zie [link](#).

Deelname is gratis, maar het aantal plaatsen is beperkt. Registratie is verplicht en gebeurt via de website <https://www.courdecassation.fr> (voor deelname op 13 december) of met een e-mail gericht aan comite-histoire@conseil-etat.fr (voor deelname 14 december).

14 december 2018 - Workshop 'Transferring and Translating Concepts in Law and History' (Brussel - België)

Op vrijdag 14 december 2018 gaat aan de VUB een workshop door aangaande processen van vertaling en transfer met betrekking tot recht. De workshop vormt een onderdeel van het project gefinancierd door de Europese Onderzoeksraad '*AveTransRisk - Transaction Costs and Risk Management During the First Globalization (Sixteenth-Eighteenth Centuries)*', dat geleid wordt door prof. Maria Fusaro van de Universiteit van Exeter. Dit project beoogt averij-grossen te analyseren als een medium en plaats van risico-allocatie in de maritieme industrie van de vroegmoderne periode.

Het onderwerp van de workshop betreft processen van vertaling en transfer van (of met betrekking tot) recht. In het domein van het commercieel recht interageren rechtspraktizijnen en

handelaren met elkaar over juridische zaken. De verschillende papers zullen de kwestie van commerciële gewoonte en praktijk behandelen, en de omzetting ervan in recht. Ook de kwestie van impact zal worden besproken. In welke mate was recht afhankelijk van transparante formuleringen voor zijn vertaling?

Inschrijven gebeurt vóór 7 december 2018 op de volgende [webpagina](#), waar ook het programma te bekijken is.

14 december 2018 – Studiedag ‘Formation des juristes, professions judiciaires’ (Brussel – België)

Het *Centre d’histoire de droit et d’anthropologie juridique* van de *Université Libre de Bruxelles* en de Parijse *École de droit de Sciences Po* organiseren op 14 december 2018 een studiedag over de vorming van juristen en de juridische beroepen in Frankrijk en België in de 19de en 20ste eeuw.

Op het programma staan:

- Jean-François Gerkens (Université de Liège): ‘L’influence de l’Ecole historique allemande: son impact sur la formation des juristes en Belgique’
- Marie Linos (Université libre de Bruxelles): ‘Intégrer le droit dans les sciences sociales: le cas de l’Encyclopaedia of the social sciences (1930-1935)’
- Guillaume Richard (Université Paris Descartes): ‘Enseignement du droit et accès aux carrières administratives en France à la fin du XIXe siècle’
- Nathalie Tousignant (Université de Saint-Louis), Sebastiaan Vandenbogaerde (Universiteit Gent): ‘L’apport des revues juridiques à la formation en droit et la professionnalisation des juristes’
- Maxime Jottrand (Université libre de Bruxelles): ‘Une histoire de la formation des juristes en Belgique : une histoire comparée des Facultés de droit’
- Catherine Fillon (Université de Lyon): ‘Confectionner une base de données prosopographique dédiée aux professeurs de droit, les leçons de l’expérience SIPROJURIS’
- François Muller, Xavier Rousseaux (Université catholique de Louvain): ‘Etudier les professions judiciaires à l’ère numérique. L’apport et les défis de la plateforme Digithemis.be’

Discutanten zijn Kenneth Bertrams (ULB), Renaud Bardez (ULB), Margaux Elmer (ULB) en Cécile Vanderpelen (ULB).

Vanaf 9u45 gaat deze bijeenkomst door in het *Centre d’histoire de droit et d’anthropologie juridique*, ULB, Johannalaan 58-60, 1050 Brussel. Meer info is te verkrijgen op ibettens@ulb.ac.be of 02/650.36.13.

13-15 december 2018 – Workshop Recht en economische performantie in de Romeinse wereld/Law and Economic Performance in the Roman World (Brussel, België)

Deze workshop staat onder de auspiciën van het Comité voor Rechtsgeschiedenis van de KVAB, en kadert in de Wetenschappelijke Onderzoeksgemeenschap ‘Structural Determinants of Economic Performance in the Roman World’. Het wordt georganiseerd door Koenraad Verboven (UGent) and Paul Erdkamp (VUBrussel)

Deelname is gratis, maar registratie is wenselijk via Koen.Verboven@ugent.be. Het volledige programma en verdere details zijn beschikbaar op: <http://www.sdep.ugent.be/events/law-and-economic-performance-in-the-roman-world>

Formele (of ‘designed’) instituties en organisaties vormen het zichtbare deel van ‘*economic governance*’. Dit omvat formele regels (instituties) en instellingen (organisaties) met het gezag om deze regels te formuleren, te interpreteren en af te dwingen—zowel lokaal (bv in steden) als supra-lokaal (bv op het niveau van landen en rijken), zowel in private (bv in gilden) als in publieke contexten.

Instituties zijn de spelregels die bepalen hoe actoren in een economie succesvol kunnen handelen. Zij bepalen de ‘transactiekosten’— de indirecte kosten verbonden aan het afsluiten en afdwingen van transacties: zoek- en informatiekosten (*‘search and information costs’*), onderhandelingskosten (*‘negotiation costs’*), en afdwingbaarheidskosten (*‘enforcement costs’*). Instellingen en instituties bepalen zo de efficiëntie waarmee economische transacties kunnen gebeuren en dus de performantie van economische systemen. Zij creëren wat Douglass North de *‘incentive structure’* van een economie noemde.

In dit contactforum wordt de rol van rechtssystemen onderzoeken op de economische ontwikkeling en performantie in de Romeinse wereld. Rechtssystemen, vooral maar niet alleen het Romeinse recht, boden het meest omvattende en krachtigste raamwerk voor economische transacties in het Romeinse rijk. Eigendomsrecht beschermde privé-bezit in verschillende gradaties—van eigendom (*dominium*), over bezit (*possessio*), naar vruchtgebruik (*ususfructus*) en servitudes. Het verbintenissenrecht bepaalde hoe rechtsgeldige claims en verplichtingen konden gecreëerd en ingelost worden. Het erfenisrecht regelde de overdracht over generaties heen van eigendoms- en verbintenisrechten. Het procedurerecht bepaalde welke overeenkomsten afdwingbaar waren en hoe, en disputen konden beslecht worden.

Dat deze rechtstelsels nuttig waren voor economische actoren wordt vrij algemeen aangenomen door onderzoekers. Hoe zij precies het economische leven structureerden en ontwikkelingen stuurden is veel minder onderzocht. Pre-romeinse rechtstelsels—autochtone, etnisch/culturele (bv het Joodse recht), of hellenistische—bleven bestaan in de provincies tot het Romeins burgerschap universeel werd toegekend onder de *Constitutio Antoniniana* in 212 n.C. Handelaars en zakenlieden in de provincies werden geconfronteerd met een mozaïek aan rechtssystemen en wettelijke statuten. Sommige onderzoekers argumenteren dat de afwezigheid van actieve overheidsbescherming voor bezitsrechten en het gebrek aan publieke instellingen om contractuele verplichtingen af te dwingen, impliceren dat het recht enkel functioneerde als discursief en normatief kader, terwijl de afdwingbaarheid van wettelijke rechten afhing van de vrijwillige aanvaarding (onder sociale druk) door alle partijen in een conflict van het oordeel van een rechtbank.

In deze workshop worden rechtshistorici, met een gedegen juridische vorming en expertise, samengebracht met economische historici. De vragen waarop de workshop dieper ingaat is of en hoe rechtssystemen in de Romeinse wereld bijdroegen tot economische groei en ontwikkeling en de (her)verdeling van de zo voortgebrachte rijkdommen, en of en hoe het wettelijk kader de

sociale praktijk mede bepaalde. Key-note speakers zijn Boudewijn Sirks, Dennis Kehoe, Hannah Cotton, Elisabeth Hermann-Otto en Peter Sarris.

19 december 2018 – lezing ‘Aquilian Liability and the Interruption of the Chain of Causation’ door prof. dr. Wolfgang Ernst (Leuven, België)

De Onderzoekseenheid Romeins recht en Rechtsgeschiedenis van de KU Leuven nodigt u hartelijk uit op een nieuwe editie van de *Leuven Legal History Talks* op woensdag 19 december 2018 om 14 uur. Gast is prof. dr. Wolfgang Ernst, Regius professor burgerlijk recht aan de Universiteit van Oxford en professor Romeins recht en privaatrecht van de Universiteit van Zürich. Hij zal spreken over aquiliaanse aansprakelijkheid en de onderbreking van de causaliteitsketen als probleem uit de Digesten (D. 9.2.11.3 v. D.9.2.51), en de geschiedenis van dat probleem.

Toegang is gratis, maar om praktische redenen is registratie aanbevolen via www.pythemis.be.

Varia

Toekenning Hermann Conring-prijs 2018

De Hermann Conring-Preis 2018 is toegekend aan professor Stephan Dusils boek *Wissensordnungen des Rechts im Wandel. Päpstlicher Jurisdiktionsprimat und Zölibat zwischen 1000 und 1215*. De prijs is vernoemd naar Hermann Conring (1606-1681), die als eerste rechtshistoricus in Duitsland geldt. Wij wensen collega Dusil van harte proficiat!

Vacatures Universiteit van Amsterdam

De Universiteit van Amsterdam (UvA) is op zoek naar twee universitair docenten en één universitair hoofddocent. Het gaat om posities bij de vakken *Inleiding tot het recht*, *Rechtswetenschappelijk onderzoek* en *Europese rechtsgeschiedenis*. Alle drie de vacatures staan nadrukkelijk open voor rechtshistorici.

Solliciteren kan tot 13 december 2018. Alle info is te vinden op de website van de UvA:

- Universitair docent Juridische en Wetenschappelijke Vaardigheden: [link](#)
- Universitair hoofddocent Algemene Rechtsleer: [link](#)
- Universitair docent Algemene Rechtsleer: [link](#)

Vacatures Vrije Universiteit Amsterdam

Daarnaast heeft ook de Vrije Universiteit Amsterdam (VU) enkele interessante posities in het domein van de rechtsgeschiedenis vacant.

Ten eerste werft de VU een **promovendus Rechtsgeschiedenis** aan voor een initiële duur van 12 maanden, verlengbaar tot 4 jaar. De belangrijkste taak van de promovendus is het uitvoeren van onderzoek en het publiceren van een proefschrift.

Het promotieonderzoek richt zich op de receptie van canoniek en Romeins recht in het middeleeuwse Friese recht van de 15de eeuw. Middeleeuws Friesland kende een autonome, inheemse rechtstraditie, die een lange continuïteit vertoonde. Al vanaf het einde van de 12de eeuw reisden echter Friese kloosterlingen af naar de pas gestichte universiteiten van Parijs en Bologna om daar rechten te studeren. De invloed van het geleerde recht nam een hoge vlucht vanaf ca. 1400, toen er een teksttraditie ontstond waarin inheems Fries recht en geleerd recht werden samengesmeed in één teksttraditie: *Excerpta Legum of Jurisprudentia Frisica*. Het promotieonderzoek zal zich richten op deze teksttraditie. Wat waren de bronnen? Hoe is de traditie tot stand gekomen? Met welke concepten worstelde men in de confrontatie van het inheemse met het geleerde recht? In hoeverre bepaalde deze traditie de dagelijkse rechtspraktijk?

Functie-eisen voor deze positie zijn onder meer een master in de rechtsgeleerdheid en/of geschiedenis, aantoonbare kennis van Latijn en aantoonbare kennis van Oudfries of de bereidheid dit tijdens het eerste jaar van de aanstelling aan te leren. Van de kandidaat wordt verwacht dat hij een deel van zijn onderzoek zal verrichten bij de *Fryske Akademy* te Leeuwarden.

Solliciteren gebeurt vóór 13 december 2018. Meer info op de [website van de VU](#).

Ten tweede zoekt de VU naar een **junior docent Rechtsgeschiedenis en Juridische vaardigheden** ten belope van 32 uur per week. Het betreffen vakken in het eerste bachelorjaar onder de vorm van werkgroeponderwijs. Bij Rechtsgeschiedenis bestudeert de student aan de hand van primaire bronnen de historische ontwikkeling van de onrechtmatige daad. Bij het vak Juridische vaardigheden (onderdeel A) oefenen studenten met de analyse van een juridische argumentatie en leren ze drogredenen te herkennen.

Solliciteren gebeurt eveneens vóór 13 december 2018 en meer details daarover zijn te vinden op de volgende [weblink](#).

De voorgaande nieuwsbrieven kan U vinden op: www.rechtsgeschiedenis.be. Deze boodschap is U toegezonden omdat uw emailadres voorkomt in de lijst van ca. 400 rechtshistorische belangstellenden die bijgehouden wordt door het Instituut voor Rechtsgeschiedenis van de Universiteit Gent. Komt uw naam bij vergissing in deze lijst voor en wilt U geen verdere mails over rechtsgeschiedenis ontvangen, stuur dan een e-mail naar [de redactie](mailto:de.redactie). Uw naam zal dan uit de lijst verwijderd worden. Mogen wij de abonnees van de nieuwsbrief vragen steeds de wijziging van hun emailadres mee te delen.

Wilt U bepaalde vragen, mededelingen of aankondigingen van congressen, boeken e.d. over rechtsgeschiedenis of Romeins recht via deze nieuwsbrief laten verspreiden, mail dan naar: courant@ugent.be